

הכירו את החוקרות (לפי סדר א'-ב')

ד"ר אילנית הוכמיץ היא פסיכולוגית חינוכית, פוסט-דוקטורנטית במעבדת הקשב בבית הספר לחינוך באוניברסיטת תל אביב, עמיתת מחקר במכון לעיבוד מידע וקבלת החלטות באוניברסיטת חיפה וחברת סגל הוראה במכללה האקדמית עמק יזרעאל בחוג לפסיכולוגיה ובמסלול לתואר שני בפסיכולוגיה חינוכית. מחקר הדוקטורט שלה התמקד בתהליכי תפיסה וקשב בסיסיים, והיא ממשיכה קו מחקר זה במחקריה באוניברסיטת חיפה. במקביל, במחקר הפוסט-דוקטורט שלה היא חוקרת את מערך הקשרים בין תפקודי קשב ובקרה קוגניטיבית לבין קריאה בקרב תלמידים צעירים. היא הובילה את פיתוח תכנית ההתערבות 'קוראים קשובים' לקידום קריאה בקרב תלמידים צעירים מתקשים בקריאה, המשלבת בין אימון גורמים קוגניטיביים כלליים ואימון תפקודי קריאה. בנוסף, ד"ר הוכמיץ חוקרת כיצד גורמים מוטיבציוניים ומעורבות בלמידה עשויים לסייע במיתון השפעות שליליות של מצוקה רגשית ובתרומה לרווחה נפשית בקרב מתבגרים.

פרופ' אלינור סאגי-חדאד היא פרופ' לפסיכו-בלשנות בחוג לבלשנות וספרות אנגלית ועמיתה במרכז גונדה הרב-תחומי למדעי המוח באוניברסיטת בר אילן, ישראל. סאגי-חדאד היא מומחית לרכישת אוריינות אצל ילדים ובמיוחד בדיגלוסיה ערבית ובהקשרים דו-דיאלקטים ודו-לשוניים. מחקריה מתמקדים בתפקידן של מיומנויות לשוניות וקוגניטיביות ברכישת אוריינות בגיל הרך ובבית הספר היסודי, ובמיוחד בתפקידו של המרחק הלשוני בין שפת הדיבור ושפת הספר ברכישת האוריינות. היא היתה שותפה בחיבור שני ספרים: Handbook of Arabic Literacy (ספרינגר 2014), Handbook of Literacy in Diglossia and in Dialectal Contexts (ספרינגר 2022). סאגי-חדאד משמשת כחברה במערכת של כתבי עת מובילים כגון: Applied Scientific Studies of Reading, Reading & Writing: An Interdisciplinary Journal, Applied Psycholinguistics. סאגי-חדאד הובילה את פיתוחן של תכניות לימודים וספרי לימוד לשפה הערבית כשפת אם ולשפה האנגלית כשפה זרה בישראל. כמו כן, היא הובילה את פיתוחם של מספר מבדקים לאבחון קשיים בקריאה בשתי השפות. סאגי-חדאד היא חברה ב-Bilingualism Matters, Israel ובאקדמיה ללשון ערבית בישראל.

ד"ר יסמין שלהוב-עוואד היא מרצה וחוקרת בחוג ללקויות למידה (ראש המגמה ללקויות למידה עם התמחות בקריאה ואוריינות בשפה הערבית, רכזת תחום קליני בתוכנית בשפה הערבית) ובמרכז אדמונד י. ספרא לחקר המוח בלקויות למידה בפקולטה לחינוך, אוניברסיטת חיפה.

בנוסף, ד"ר שלהוב-עוואד מרצה בחוג ללקויות למידה במכללה האקדמית הערבית לחינוך בישראל, חיפה.

מחקרה עוסקים במורפולוגיה הערבית בשפה המדוברת והכתובה מנקודת מבט התפתחותית תוך התייחסות מיוחדת להשפעתה על התפתחות השפה והאוריינות התקינה והלקויה של ילדים דוברי ערבית. באמצעות מחקר האורך של מרכז אדמונד י. ספרא, ד"ר שלהוב-עוואד עוסקת בשאלות של תתי הסוגים של דיסלקציה בשפה הערבית, התפתחות האיות בערבית, מודעות מורפולוגית ברכישת אוריינות בהקשר דיגלוסי, ועיבוד מורפולוגי בקרב קוראים דיסלקטים.

ד"ר שלהוב-עוואד מכהנת כיו"ר של שלוש ועדות היגוי בשפה הערבית במשרד החינוך, מבדק "עמי"ת" המיועד להערכת יכולת הבנת הנקרא וההבעה בכתב בתחילת כיתה ז' משנת 2014, מבדק "איתא"י", המיועד להערכת אוריינות לכיתות י' משנת 2019 ומבחן ההבעה בכתב "אסיף" בכיתה ח' משנת 2022.

בשנת 2021 ד"ר שלהוב-עוואד השתתפה בוועדה שמונתה על ידי משרד החינוך והרשות לפיתוח כלכלי לגיבוש תכנית חומש חדשה למערכת החינוך הערבית. בשנת 2022 מונתה כיו"ר שותף בוועדת ההיגוי הארצית להערכת יעילות הקריאה בערבית מכיתות ד' עד ט'. בנוסף, מכהנת ד"ר שלהוב-עוואד כחברת הנהלה באגודה הישראלית לאוריינות ושפה.

פרופ' לילך שלו-מבורך היא פרופ' מן המניין, בבית הספר קונסטנטינר לחינוך ובית הספר סגול למדעי המוח באוניברסיטת תל-אביב. פרופ' שלו-מבורך היא ראשת החוג לחינוך מיוחד וייעוץ חינוכי וראשת מעבדת הקשב. בנוסף, היא מובילה יחד עם פרופ' תום שיינברג את מרכז Mind-

ucate, מרכז מחקר לחדשנות בלמידה באוכלוסיות שונות תוך התמקדות באנשים עם קשיי קשב. יחד עם קוגניטיבית ומעורבותם במגוון תהליכי למידה באוכלוסיות שונות תוך התמקדות באנשים עם קשיי קשב. יחד עם עמיתיה ועם קבוצת המחקר הגדולה שלה היא מפתחת תכניות התערבות חדשניות שמבוססות על עקרונות של אימון קוגניטיבי וחוקרת את יעילותן תוך שילוב בין מדדים של תפקודים קוגניטיביים, אקדמיים, התנהגותיים ופסיכולוגיים כמו גם מדדים פיזיולוגיים ומוחיים. בעשור האחרון פרופ' שלו-מבורך הוזמנה להרצות ולהעביר סדנאות בארה"ב, קנדה, אנגליה, יפן וברזיל. יחד עם צוות החוקרות במעבדתה היא מיישמת את תוצרי מחקרה במגוון אופנים וכלים המיועדים לשימושם של מורים ומטפלים בישראל וברחבי העולם. לאורך הקריירה האקדמית שלה היא זכתה בפרסים ומענקים מקרנות כגון קרן רוטשילד, הקרן הלאומית למדעים, השגרירות הבריטית, משרד החינוך, משרד המדע ומשרד הבריאות.

ד"ר עליזה עמיר בעלת תואר Ph.D בלשון עברית מאוניברסיטת בר-אילן. ד"ר עמיר היא מרצה בכירה במכללה האקדמית אחוה וכן מכהנת כראשת החוג ללשון עברית במחלקה ללשון עברית ומרצה במחלקה לחינוך. ד"ר עמיר מדריכה ארצית בפיקוח על הוראת העברית ומדריכה מחוזית במחוז מרכז בבתי הספר העל-יסודיים. ד"ר עמיר חברה בוועדת המקצוע של הלשון העברית ויו"ר הוועדה של האוריינות הלשונית במסמך דמות הבוגר 2030. תחומי המחקר של ד"ר עמיר כוללים: הוראת כתיבה, חוסן אורייני, אוריינות גנרית ודיסציפלינרית והוראת שפת אם בסביבה מתקשבת. למרבית ממחקריה האקדמיים של ד"ר עמיר ישנן השתמעויות יישומיות, אשר להן השפעה רבה על השדה החינוכי בכלל, ועל הוראת העברית בפרט.

ד"ר עמליה בר-און היא חברה בסגל הבכיר בחוג להפרעות בתקשורת של אוניברסיטת תל אביב. תחום המחקר העיקרי שלה הוא תהליכים לשוניים בקריאה, והיא פיתחה את המודל ההתפתחותי לרכישת הקריאה בעברית (בר-און, 2010; 2011; Share & Bar-On, 2018). בנוסף, היא חוקרת את התפתחות הידע הלשוני בגיל בית הספר, ובמסגרת זאת היא פיתחה סדרה של מבדקי הערכה של הידע המילוני והמורפו-מילוני, וכן, היא חוקרת היבטים של ידע לשוני, יכולות קריאה ויכולות היסק בהבנת הנקרא. המחקרים שלה כוללים אוכלוסיות מגוונות: לקויי שפה-למידה, לקויי קריאה, לקויי שמיעה ותלמידים ממיצב סוציו-אקונומי נמוך.

בנוסף לפעילות האקדמית, ד"ר בר-און עומדת בראש תוכנית ההתערבות "לומדים במעגל" שמכשירה מורים בבית הספר היסודי לקדם יכולות שיח, קריאה, הבנת הנקרא וכתיבה בגישת השיח הדיאלוגי. ד"ר בר-און שימשה יו"ר ועדות ההיגוי של מבדקי המיצ"ב לכיתות ב', מבדק הקריאה לכיתות א', מבדק הבנת הנקרא לכיתות ב' ומבדק הכתיבה בין כיתות א' ל-ו', וכן היא חברה בוועדה של כתיבת תוכנית הרצף בשפה ואוריינות בין הגן לבית הספר היסודי.

פרופ' ציפי הורביץ-קראוס היא ראש הקבוצה לדימות מוחי בילדים בפקולטה לחינוך למדע וטכנולוגיה ובפקולטה להנדסה ביו-רפואית בטכניון. היא משמשת גם כחברת סגל במכון המחקר קנדי קריגר ובפקולטה לרפואה באוניברסיטת ג'ונס הופקינס, מרילנד, בולטימור.

קבוצתנו נשענת על המודל הפשוט בקריאה ומנסה להרחיבו להכלת שטף קריאה ויכולות ניהוליות על ידי תימוכין מעולם חקר המוח. במעבדה אנו מאפיינים את הבסיס הקוגניטיבי והמוחי לרכישת קריאה, ובעיקר לשטף קריאה החל מגיל לידה ועד לבגרות. היכולת לקרוא באופן שוטף ולא רק מדויק, תלויה במספר מנגנונים קוגניטיביים. לכן, טרם גיל קריאה אנו מנסים לעמוד על התפקיד של קריאה משותפת ודיאלוגית עם מבוגר על מנת "לגרות" יכולות בסיסיות יותר ליכולות הקריאה, כמו יכולות שפה ויכולות ניהוליות (קשב, זיכרון, העברת הקשב בין גירויים, עיכוב תגובה). בגיל קריאה, אנו מתמקדים בגורמים הביולוגיים והסביבתיים העלולים לפגוע או לטייב יכולות שטף קריאה ומפתחים תוכניות התערבות ממוחשבות לפיתוח יכולות אלה שמטרתן לגרות יכולות ניהוליות בשילוב עם יכולות קריאה. במחקרנו, אנו בוחנים את המנגנונים הקוגניטיביים בילדים המתפתחים באופן תקין ובילדים המתקשים בקריאה בשל גורמים סביבתיים (דו-לשוניות, מצבים סוציו-אקונומיים שונים) וגורמים גנטיים (דיסלקציה, הפרעות קשב וריכוז, אפילפסיה ועוד). מחקרה של ציפי ממומנים על ידי קרנות תחרותיות ועל ידי משרד החינוך בתחומים של התפתחות הילד, התפתחות המוח ויכולות שפה וקריאה.

ד"ר רולא פרח היא חוקרת במחלקה לחינוך, מדע וטכנולוגיה בטכניון, ישראל. ד"ר פרח למדה תואר ראשון (BA, 2001) ותואר שני (MA, 2007) כקלינאית תקשורת באוניברסיטת תל אביב, ישראל. כעמיתת פולברייט, היא סיימה את לימודי הדוקטורט באודיולוגיה באוניברסיטת סינסינטי, אוהיו, ארה"ב. הדוקטורט שלה התמקד באפיוני הדמיה מוחית של ילדים עם הפרעות בעיבוד שמיעתי.

לאחר סיום הדוקטורט, ד"ר פרח ערכה מחקר כחלק מפוסט-דוקטורט בבית החולים לילדים בסינסינטי, אוהיו, ארה"ב. במחקר זה, באמצעות כלי הדמיה מתקדמים כמו DTI, fMRI, ו-MRI מבני, ניסתה לאפיין בצורה טובה יותר דיבור וקריאה במוח של ילדים. ד"ר פרח, בעלת מגוון רחב של תחומי מחקר באודיולוגיה, מדעי המוח, הדמיה מוחית ולקויות בדיבור ושמיעה.

פרופ' רחל שיף היא פרופסור מן המניין, מייסדת וראשת תכנית התואר השני בלקויות למידה בפקולטה לחינוך שבאוניברסיטת בר אילן. פרופ' שיף חוקרת את תחום הקריאה, קשיים ברכישת הקריאה והתערבויות שונות בתחום. היא מתמחה בחקר מיומנויות קוגניטיביות ולשוניות בקרב דיסלקטיים ולקויי למידה, ובעשייתה מביאה לידי ביטוי ייחודי את החיבור שבין מחקר אקדמי ועשייה בשדה. לפרופ' שיף מעל 70 פרסומים מדעיים בתחום והרצאות ב-180 כנסים בארץ ובעולם. היא ערכה ספר בנושא "התערבויות בקרב תלמידים לקויי למידה" בהוצאת Springer. כמו כן, היא חברת מועצת העורכים של כתב העת READING AND WRITING, עורכת שותפה בכתב העת WRITTEN LANGUAGE AND LITERACY וחברה בעלת זכות הצבעה באגודה SCIENTIFIC STUDIES OF READING. לצד זאת, היא מנהלת את "מרכז חדד לחקר דיסלקציה ולקויות למידה" העוסק בהטמעת התערבויות אישיות, קבוצתיות ומערכתיות מבוססות מחקר בתהליכי שפה וקריאה באוכלוסיות מגוונות לרבות אוכלוסיית מיצב נמוך. תכניות ההתערבות מתמקדות בתהליכי קריאה, יכולות לשוניות, תפקודים ניהוליים, יכולות קשב, תכנון, בקרה ופתרון בעיות. ממציא מחקרים אלה מעידים על כך ששיפור מיומנויות אלה הוא המפתח לצמצום הפערים בין ילדים מתקשים בקריאה לילדים שאינם מתקשים בקריאה.

ד"ר שלי שאול היא מרצה בכירה וראש החוג ללקויות למידה בפקולטה לחינוך, וחוקרת במרכז אדמונד י. ספרא לחקר המוח וללקויות למידה באוניברסיטת חיפה. מחקרה מתמקד בקידום זיהוי ואיתור ילדים בגיל הרך אשר הינם בסיכון ללקות למידה, ומעבר לכך פיתוח תוכניות התערבות ואמצעי טיפול עבור ילדים אלו. המחקר הנוכחי שלה מתמקד בחקירת הגורמים הקוגניטיביים הבסיסיים וכיצד הם משפיעים על סוגים שונים של ליקויי למידה. הבנת התרומה של הכישורים הקוגניטיביים הבסיסיים כגון תפיסה, קשב, מהירות עיבוד, פונקציות ניהוליות וזיכרון העבודה אשר הינם הבסיס לתהליכי למידה שונים כגון קריאה וחשבון, תעזור להבין את מקור הקושי של ילדים בעלי לקויות למידה שונות בתהליכי הלמידה השונים. תחום נוסף מרכזי במחקרה הוא הבנת התהליך המוקדם של רכישת ניצני קריאה וחשבון בקרב ילדי גן ואת התרומה של יכולות אלו לרכישת המיומנויות האקדמיות בבית הספר בגילים מאוחרים יותר וכמו כן את הקשר בין שני תחומים אלו. מתוך האמונה כי בעזרת בסיס ידע נרחב ומבוסס אשר נרכש בגן וכולל יכולות קוגניטיביות, רגשיות ושפתיות לילדים אלו המעבר לכיתה א' יהיה פשוט יותר. על בסיס מחקרים אלו פיתחה ד"ר שאול תוכנית התערבות לגן לביסוס המיומנויות הקדם אקדמיות, הקוגניטיביות, והרגשיות של ילדי גן (אורגן). בנוסף, ד"ר שאול הינה חברה בצוות פיתוח של תוכנית התערבות לביסוס הקריאה והבנת הנקרא בקרב ילדי כיתות א-ג (תוכנית "אור").

ד"ר שני לוי שמעון מרצה בחוג לחינוך מיוחד ובתואר השני ללקויות למידה באוניברסיטת בר-אילן, וחברת סגל במכללה לחינוך ע"ש דוד ילין: מרצה בחוג לחינוך מיוחד, ראשת התוכנית לתואר שני בשילוב תלמידים עם לקווי למידה וקשיי התנהגות ומרכזת את תחום ההכלה וההשתלבות במכללה. לוי שמעון חוקרת התערבויות בתחום הלמידה וההוראה בדגש על שילוב בין תפקודים אורייניים לבין תפקודים ניהוליים במרכז חדר לחקר דיסלקציה ולקויות למידה באוניברסיטת בר-אילן. לוי שמעון היא חלק מוועדת המקצוע עברית, עבדה עם הפיקוח על הוראת העברית במשרד החינוך ושימשה במשך עשור כממונה על המערך הפדגוגי לתלמידים לקווי למידה במערכת באגף לקויות למידה (שפ"י). במסגרות אלה היא עסקה ביוזמה, פיתוח, כתיבה והטמעה של תוכניות מערכתיות לקידום תלמידים עם קשיים ו/או עם לקויות למידה במערכת, ביניהן תוכנית "משיקים", העוסקת בחיבור בין לקות הלמידה לבין תחום הדעת; תוכנית "פסיפס", העוסקת בהיבטים פסיכו-פדגוגיים בלמידה והוראה; תוכנית לטיפול בתלמידים בעלי הפרעות קשב; ותוכנית "קול קורא" לקידום שטף קריאה במערכת החינוך.

פרופ' תמי קציר היא חברה בחוג ללקויות למידה באוניברסיטת חיפה וראש מרכז אדמונד י. ספרא לחקר המוח בלקויות למידה. פרופ' קציר הייתה חברה סגל בבית הספר לחינוך של אוניברסיטת הרווארד בתכנית לחקר המוח בחינוך (2003-2008), פרופ' אורחת בבית הספר לרפואה באוניברסיטת UCLA (2009-2012) וחוקרת בבית הספר של אקדמיית סטפן וייס בבל-אייר. היא כיהנה כראש החוג ללקויות למידה באוניברסיטת חיפה (2013-2016).

מחקרה עוסקים בבסיס הקוגניטיבי, הרגשי והביולוגי של התפתחות קריאה ולקויות קריאה באוכלוסיות מגוונות. היא בחנה את תפקיד השטף בקריאה באורתוגראפיות שונות ואת הקשר בין תהליכים לשוניים וחברתיים-רגשיים בשטף ובהבנת הנקרא. מחקרה נתמכים על ידי קרנות שונות, ביניהן קרן ספנסר, משרד החינוך האמריקאי, קרן פיפר, הקרן הלאומית למדע ומשרד החינוך הישראלי. בשנת 2007 קיבלה את פרס המצוינות של אתי ודסטי מילר לסגל זוט. היא חברה במספר ועדות אוריינות במשרד החינוך. בשנים האחרונות, יחד עם עמיתה, פיתחה בשנים האחרונות שתי תכניות התערבות רב-רכיביות חדשניות המתמקדות במיומנויות לשוניות חברתיות וקוגניטיביות בסיסיות המקדמות התפתחות קריאה בקרב ילדים. התערבויות אלו תוקפו מחקרית במאות כיתות לימוד בארץ.

